

SA 18 -06- 2009

Pvm
10.6.2009

Suomen Akatemia

Dnro
11/210/2009

Asia: Opetusministeriön tilinpäätöskannanotto Suomen Akatemian vuoden 2008 toiminnasta

Talousarvioasetuksen (11.12.1992/1243) 66 i §:n (7.4.2004/254) mukaisen tilinpäätöskannanoton laidinnassa käytetyt asiakirjat

- Opetusministeriön ja Suomen Akatemian välinen tulossopimus 2007-2009, täydentävä sopimus vuodeksi 2008 (7.1.2008, 1/210/2008)
- Suomen Akatemian tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto vuodelta 2008, Valtiontalouden tarkastusvirasto (27.4009, 24/202/2009)
- Suomen Akatemian tilinpäätös ja toimintakertomus vuodelta 2008, 10.3.2009

OPETUSMINISTERIÖ

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

PL 29

00023 VALTIONEUVOSTO

PUH. (09) 160 04

FAX (09) 135 9335

via.sukunimi@minedu.fi

Undervisningsministeriet

Sjötullsgatan 10, Helsingfors

PB 29

00023 Statsrådet

Tel. (09) 160 04

Fax (09) 135 9335

för. efternamn@minedu.fi

MINISTRY OF EDUCATION

MERITULLINKATU 10, HELSINKI

P.O. Box 29

FIN-00023 GOVERNMENT

FINLAND

TEL. +358 9 160 04

FAX +358 9 135 9335

given.sur.name@minedu.fi

Ministère de l'Éducation

Meritullinkatu 10, Helsinki

B.P. 29

FIN-00023 Gouvernement

Finlande

Tél. +358 9 160 04

Fax +358 9 135 9335

pre.nom@minedu.fi

www.minedu.fi

1. TULOKSELLISUUS JA TULOSTAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Suomen Akatemian tehtävänä on edistää korkeatasoista tutkimusta tieteelliseen laatuun perustuvalla pitkäjänteisellä mutta määräaikaikaisella rahoituksella, luotettavalla arvioinnilla, tiedepoliittisella asiantuntemuksella sekä monipuolisella ja globaalilla yhteistyöllä.

Suomen Akatemia on onnistunut hyvin tehtävässään tukea korkeatasoista tieteellistä tutkimusta ja kehittää kansainvälistä tieteellistä yhteistyötä sekä toimia tiedepoliittisena asiantuntijana.

Vuosi 2008 oli Akatemian juhluvuosi. Ns. vanhan Suomen Akatemian toiminnan aloittamisesta tuli kuluneeksi 60 vuotta.

Toiminnallinen tehokkuus

Akatemian rahoitus kasvoi edelleen merkittävästi. Myöntövaltuus nousi 20,3 miljoonaa euroa ja toimintamenoissa oli kasvua 0,5 Meuroa tutkijanuran kehittämiseen.

Valtuutta ja määrärahoja tavoitteiden toteuttamiseksi on Akatemialle osoitettu seuraavasti:

	2006	2007	2008
Akatemian myöntövaltuus	205,590	225,290	245,595
Akatemian toimintamenot (mom. 29.60.01)	31,827	32,325	34,968
Akatemian tutkimusmäärärahat (mom. 29.60.50)	120,132	130,505	137,433
Akatemian veikkausvoittovarat (mom. 29.60.53)	59,200	58,500	58,500
Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (mom. 29.60.66)	12,320	12,320	12,860

Toiminnallisen tehokkuuden indikaattoreita on liitteessä 1.

Akatemia siirtyi Hämeenlinnassa sijaitsevan Valtiokonttorin palvelukeskuksen asiakkaaksi 1.11.2008.

Tuotokset ja laadunhallinta

Vuosi 2008 oli Akatemian strategisen kehittämisen vuosi. Akatemia on jatkanut toimintansa sisäistä kehittämistyötään strategisen hankesalkun avulla. Akatemian strategiaa täsmentävät seuraavat osastrategiat: kansainvälisen toiminnan strategia, tutkimusohjelma-, huippuyksikkö-, viestintä-, henkilöstö- ja sidosryhmästrategia. Akatemia jatkoi tasa-arvosuunnitelman voimassaoloa 30.6.2010 asti.

Vuonna 2008 toteutettiin kansallisten tutkimuksen huippuyksikköohjelmien 2000-2005 ja 2002-2007 vaikuttavuusarviointi. Arvioinnin johtopäätös oli, että huippuyksikköohjelmia voidaan pitää hyvin onnistuneina. Suosituksena esitettiin, että Suomen tulee jatkaa huippuyksikköohjelmia ja huippuyksiköiden ensisijaisena valintakriteerinä tulee jatkossakin olla tieteellinen laatu. Huippuyksiköiden määrästä todettiin, että tällä hetkellä huippuyksiköitä on Suomen kokoiseen maahan liikaa. Vuonna 2008 tutkimuksen huippuyksikköohjelmissa rahoitettiin 41 yksikköä.

Tutkijakouluja koskeva päätöksenteko ja seuranta siirrettiin opetusministeriöstä Suomen Akatemialle vuoden 2008 alusta. Toteutettiin yhdeksäs tutkijakouluhaku, jossa oli avoinna noin 900 tutkijakoulupaikkaa 1600:sta paikasta.

Akatemia kehitti rahoittamiensa tutkimushankkeiden loppuraportteja siten, että niissä raportoidaan myös hankkeiden vaikuttavuutta. Vuonna 2008 arvoitiin päättyneiden tutkimushankkeiden vaikuttavuutta raporttien pohjalta.

Akatemia toteutti konetekniikan tutkimuksen arvioinnin ja neljän päättyneen tutkimusohjelman loppuarvioinnit julkistettiin.

Suomen Akatemian henkilöstön tieteellistä ja tiedepoliittista asiantuntemusta hyödynnettiin laajasti kansallisissa ja kansainvälisissä työryhmissä, neuvottelukunnissa ja komiteoissa.

Toteutetun yhteisökuvatutkimuksen kokonaisarvosanaksi Akatemian toiminnalle annettiin 7,87 (asteikolla 4-10). Toimittajien keskuudessa toteutetun Mediabarometrin mukaan Akatemian yhteisokuva on hyvä ja Akatemiaa pidetään vahvana oman alansa asiantuntijana.

Toimintavuonna Akatemian myöntövaltuus oli 245,6 miljoonaa euroa eli 20,3 miljoonaa euroa suurempi kuin vuonna 2007. Lisärahoitusta kohdennettiin mm. huippuyksiköiden rahoituksen lisäämiseen, laatuun perustuvan kilpailun kautta strategisen huippuosaamisen keskittymien tukemiseen, kansainvälistymisen vahvistamiseen, ammattimaisen tutkijanuran vahvistamiseen sekä uusien avauksien rahoittamiseen. Tutkijatohtori paikkojen lukumäärä nousi 454:stä 490:een. Lisäksi perustettiin 7 uutta akatemiaturkijan virkaa toimintamenoihin kohdistuneella 0,5 miljoonan euron tasokorotuksella tutkijanuran kehittämiseen.

Määrärahojen kasvun myötä hakemusten hakupaine on hieman helpottunut. Yleisessä tutkimusmäärärahaussa 28% hakemuksista sai myönteisen päätöksen ja haetusta rahoituksesta myönnettiin 22%. Akatemiaturkijan virkaan nimitettyjen osuus virkaan hakeneista oli 11%. Tutkijatohtori projektin määrärahaa hakeneista vastaava osuus oli 26%.

Akatemia teki kaksi uutta tutkimusohjelmarahoituspäätöstä: Jokapaikan tietotekniikka ja monimuotoinen viestintä sekä Kansanterveyden haasteet.

Akatemia edisti aktiivisesti tutkimuksen kansainvälisyyttä mm. usean rahoitusmuodon kautta. Käynnissä oli 11 tutkimusohjelmaa, joista kuudessa ohjelmassa oli mukana yhteensä 15 ulkomaista rahoittajatahoa kolmestatoista maasta. Akatemia toteutti viisi yhteisrahoitteista tutkimushankehakua keskeisten yhteistyömaiden Chilen, Intian, Japanin ja Venäjän kanssa.

Akatemia teki päätökset toista kertaa FiDiPro-ohjelmasta ja rahoitti 13 hanketta. Kyseessä on Akatemian ja Tekesin yhteinen rahoitusmuoto kansainvälisten arvostettujen asiantuntijoiden rekrytoimiseksi suomalaisiin yliopistoihin ja tutkimuslaitoksiin.

Akatemia edisti tasa-arvoisen tutkijanuran kehittymistä. Naisten osuus akatemiaturkijoiden virkanimityksistä nousi 49 prosenttiin (47% v. 2007) ollen 40% kaikista akatemiaturkijoista. Naisten osuus tutkijatohtori projektin määrärahan myönnön saaneista oli 56% (49% v. 2007).

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Akatemian vuonna 2008 hyväksytyn henkilöstöstrategian painopistealueita ovat osaaminen ja henkilöstösuunnittelu, työhyvinvointi ja työssä jaksaminen sekä esimiestyö ja johtaminen. Osaamisen kehittämisen painopistealueita ovat hallinnollisen osaamisen ja toiminnan kehittäminen sekä kansainvälistymisen ja tietoteknisen osaamisen tukeminen.

Työhyvinvointitoiminnan ja työterveydenhuollon kustannukset nousivat edellisvuoteen verrattuna. Sairauspäivien (10,6 pv/htv v. 2008 ja 8,1 v. 2007) että sairauspoissaolojen lukumäärä ja pituus kasvoivat edellisestä vuodesta. Myös sairastaneiden lukumäärä kasvoi. Kertomusvuonna ei toteutettu työhyvinvointibarometria. Esimiestyön arviointi toteutettiin 360-asteen palautetyökalun avulla.

Hallintoviraston henkilöstö väheni tuottavuusohjelman mukaisesti, jopa hieman etupainotteisesti. Akatemian ikärakenteesta johtuen seuraavan kymmenen vuoden aikana eläköityy merkittävä osa henkilöstöstä ja tuottavuusohjelma tulee jatkumaan, joten Akatemian tulee varautua mm. näihin muutoksiin henkilöstösuunnittelussaan.

2. TULOKSELLISUUDEN RAPORTOINNIN ASIANMUKAISUUS

Akatemia on vuoden 2008 toimintakertomuksessaan soveltanut opetusministeriön ja Akatemian aiempien vuosien kehittämiskohteiden linjauksia ja raportoinut tavoitteiden saavuttamisesta. Kokonaisuutena tilinpäätös antaa kokonaiskuvan Akatemian edellisvuoden toiminnasta.

Valtiontalouden tarkastuskertomuksessa todettiin, että taloudellisuutta ja tuottavuutta kuvaavia tietoja voidaan olennaisilta osin pitää oikeina ja riittävinä. Yhteisrahoitteisesta toiminnasta esitettyä kustannusvastaavuuslaskelmaa ei voida kokonaisuutena pitää luotettavana eikä yhteisrahoitteisesta toiminnasta esitettyjä tietoja voida näin ollen pitää oikeina ja riittävinä. Tuotosta ja laadunhallintaa koskevien tietojen osalta esitettyjä tietoja voidaan pitää oikeina ja riittävinä.

Tilinpäätöksessä toimintavuodelle siirtyi edelliseltä vuodelta 41,3 miljoonaa euroa ja vuodelle 2009 siirtyi 96,3 miljoonaa euroa, josta toimintamenoja (momentille 29.60.01) 12,5 miljoonaa euroa ja tutkimusmäärärahoja (momentille 29.60.50) 83,8 miljoonaa euroa. Aiempina vuosina tutkimusmäärärahomenteilla rahoituspäätösten ja käytettyjen vuosierien poikkeamat ovat aiheuttaneet määrärahojen siirtymisen ja vain vähäinen osuus määrästä on muodostunut käyttämättä jääneistä varoista.

3. SUOMEN AKATEMIAN KEHITTÄMISTARPEET JA TOIMENPITEET

Akatemia toteuttaa osaltaan hallituskauden 2007-2011 ohjelmaa siten, että Akatemialla on vahva rooli suomalaisessa innovaatiojärjestelmässä ja Akatemia ottaa huomioon valmistuvan innovaatiojärjestelmän kansainvälisen arvioinnin tulokset. Akatemia ottaa toiminnassaan huomioon korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian. Akatemia osallistuu kansallisen tutkimusinfrastruktuuripolitiikan valmisteluun ja toteutukseen.

Tiede- ja teknologianeuvosto (nyk. tutkimus- ja innovaationeuvosto) päätti linjauksistaan vuoden 2008 lopussa. Suomen Akatemia on yksi keskeisistä linjausten toimeenpanijoista perustutkimuksen rahoittajaorganisaationa.

Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomuksessa vuodelta 2008 oli huomautettavaa. Akatemian tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Akatemian tulee selvittää siirtomäärärahojen kasvun syyt. Akatemian tulee toimia siten, että valtuuden käytön suunnittelu, päätöksenteko ja varainkäyttö ovat sopusoinnussa valtion talousarviossa esitettyjen valtuuden vuosierien kanssa.

Akatemia uudistaa rahoitusjärjestelmänsä yliopistolaitosta koskeviin muutoksiin soveltuvaksi ja otti kokonaiskustannusmallin käyttöön vuonna 2009 avattavissa hauissa. Kokonaiskustannusmallin käyttöönoton kautta parannetaan yliopistojen toimintaedellytyksiä. Akatemian tulee edelleen kehittää kokonaiskustannusmallin soveltamista ja ennakoiden maksamiskäytäntöjä yhteistyössä yliopistojen ja Tekesin kanssa.

Opetusministeriö ja Akatemia pyrkivät vuonna 2008 yhteisessä koordinaatioryhmässä huolehtimaan siitä, että yliopistolakiuudistuksesta johtuvat muutokset Akatemian toimintatapoihin toteutetaan sisällöllisesti ja aikataulullisesti sekä yhteistyössä yliopistojen kanssa. Työryhmän toimikauden päätyttyä Akatemian tulee aktiivisesti tehdä uudesta yliopistolaista ja akatemialaista johtuvat tarvittavat muutokset toimintatapoihinsa ja asiakirjoihinsa.

Hallituskaudella 2007-2011 Akatemian rahoitusvolyymien kasvu yhdessä tuottavuusohjelman vaatimusten kanssa edellyttää Akatemialta toimintatapojen ja tehtävien uudelleen arviointia.

Indikaattoreiden ja toiminnan tuloksellisuustietojen kehittämistä tulee jatkaa, jotta niiden valossa voidaan tulostavoitteiden toteutumista arvioida entistä paremmin.

4. MINISTERIÖN TOIMENPITEET TULOKSELLISUUDEN PARANTAMISEKSI.

Lokakuussa opetusministeriö asetti työryhmän selvittämään Suomen Akatemian lainsäädännön uudistamistarpeet. Hallituksen esitys uudeksi laiksi Suomen Akatemiasta annettiin eduskunnalle 27.3.2009. Lakiesitys sisältää perussäännökset Suomen Akatemian tehtävistä, hallinnosta ja organisaatiosta, päätöksentekoelimityksestä, ratkaisuvallan käytöstä ja akateemikon arvonimistä. Yliopistouudistukseen liittyen Akatemian tutkimusvirkajärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että jatkossa akatemiaprofessorit ja akatemiaturkijat toimisivat työsuhteessa niihin organisaatioihin, joissa he työskentelevät. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2010. Opetusministeriö valmistelee tarvittavat muutokset valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen.

Opetusministeriö valmistelee syksyllä 2009 esityksen Akatemian hallituksen ja toimikuntien jäseniksi vuosiksi 2010-2012.

Opetusministeriö, Suomen Akatemia ja yliopistot yhteistyössä uudistavat vuonna 2010 toteutettavaa tutkijakouluhakua.

Tutkimusinfrastruktuurien kansallinen tiekartta on valmistunut ja opetusministeriö pyrkii vuoden 2009 aikana edistämään tiekartassa esitettyjä toimenpiteitä.

Ylijohtaja

Sakari Karjalainen

Johtaja

Anita Lehikoinen

LIITE Tunnuslukujen toteumia 2006-2008

TIEDOKSI valtiosihteeri Heljä Misukka
erityisavustaja Laura Rissanen
kansliapäällikkö Harri Skog
OPM/KTPO
OPM/KTY
OPM/HAO/TA
Valtiovarainministeriö
Valtiontilintarkastajat
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori

Tunnuslukujen toteumia 2006–2008

LIITE 1

Tavoite: Suomen Akatemia huolehtii tutkimusrahoituksellaan siitä, että suomalainen tieteellinen tutkimus on korkeatasoista, monimuotoista ja uusiutumiskykyistä myös kansainvälisessä vertailussa.

	2006	2007	2008
Käsiteltyjen hakemusten lkm	5 567	4 820	4 228
Yleisen tutkimusmäärärahaan hakupaine myönnöt hakemusten lukumäärästä (%)	22	27	28
myönnöt hakemusten rahamäärästä (%)	14	21	22

Tavoite: Suomen Akatemia vastaa osaltaan siitä, että Suomessa on riittävä ja kansainvälisesti korkeatasoinen tutkijakunta.

	2006	2007	2008
Akatemiaprofessorit	40	40	40
Akatemiatutkijat	260	260	267
Tutkijatohtoripaikat	396	454	490

Tavoite: Suomen Akatemia on kansallisesti ja kansainvälisesti arvostettu tutkimusrahoituksen ja tiedepolitiikan asiantuntijaorganisaatio.

	2006	2007	2008
Kansainväliset sopimukset	57	58	57

Tavoite: Suomen Akatemia vastaa osaltaan siitä, että tutkimusta hyödynnetään laajasti ympäristön, hyvinvoinnin, kulttuurin, talouden ja ympäristön parhaaksi.

	2006	2007	2008
Lukiolaisten tiedekilpailu Viksu, osallistujien lkm	205	176	159

Tavoite: Suomen Akatemia kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi.

	2006	2007	2008
Henkilöstö (htv)	165	158	153
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	9,3	8,1	10,6
Henkilöstökoulutus (työpäivää/htv)	5,5	7,5	6,5
Kokonaistyövoimakustannukset (1000 €/htv)	46	50	55

Toiminnallinen tehokkuus:

	2006	2007	2008
Käsitellyt hakemukset kpl/htv	34	30,5	27,6

Rahoitustoiminnan palvelut **)	2006	2007	2008
Rahoitusmuodot	€/hakemus	€/hakemus	€/hakemus
Tutkimusohjelmat	1 969	2 308	3 186
Tutkimusvirat	1 020	1 032	1 065
Tutkimushankkeet	759	962	1 191
Huippuyksikköohjelmat	5 411	*)	7 023

*) ei hakua vuonna 2007

***) sisältää myös aiehakemukset

hakemusten määrissä käytetty kolmen vuoden keskiarvoja

Tutkimusrahoitushakemusten käsittelykustannusten (€) osuus rahoituspäätösten euromäärästä	2006	2007	2008
	%	%	%
Tutkimusvirat	2,3	2,9	3,1
Tutkimushankkeet	1,9	2,1	2,1
Tutkimusohjelmat	4,0	6,9	9,4
Huippuyksikköohjelmat	19,4	0,9*	1,7

* ei hakua vuonna 2007